

[5. 1.]

I. NEDERLANDSCH (OOST-) INDIË.

II. SURINAME.

III. CURAÇAO.

GELEIDENDE BRIEF.

Aan den Heer Voorzitter
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

'S GRAVENHAGE, den 21sten September 1885.

Ik heb de eer dezen ten geleide te doen strekken van het Koloniaal Verslag van 1885, tot welks aanbieding, overeenkomstig art. 60, 1ste lid, der Grondwet, door den Koning machtiging is verleend. Afgedrukt zijn tot dusver de hoofdstukken **A—K** (dit laatste alleen voor zooveel de afdeling »Onderwijs» betreft), zoomede de beide West-Indische verslagen, een en ander met de bijlagen. De overige gedeelten van het Oost-Indisch verslag zullen, als naar gewoonte, zoo spoedig mogelijk aan de leden der Kamer worden toegezonden.

De Minister van Koloniën,
SPRENGER VAN EYK.

[5. 2.]

VERSLAG.

A. Grondgebied en bevolking.

De laatstbekende gegevens omtrent de uitgestrektheid van het grondgebied van Nederlandsch-Indië en omtrent het zielental in elk gewest, gedeeltelijk door voortgezette opnemingen, doch overigens bij schatting verkregen, zijn verzameld in de sub lit. A hierachter afgedrukte tabellen n^o. I t/m IX, die als naar gewoonte weder niet het jongst verlopen, maar het daaraan voorafgegane jaar, dus het jaar 1883, betreffen. Behoudens eenige meerdere splitsing in de statistiek der beroepen en bedrijven van inlanders en vreemde oosterlingen (tabel n°. IV) en eene juistere groepeerings der gelijksoortige opgaven voor de Europeesche ingezetenen (tabel n°. III), zijn de verschillende staten nagenoeg geheel ingericht als vroeger.

Wat de opgaven omtrent de buitenbezittingen aangaat, moet in 't algemeen de opmerking herhaald worden, dat de wijze, waarop in die gewesten de cijfers van het zielental der inlandsche bevolking worden verkregen, weinig waarborgen voor juistheid oplevert. Vergelijkingen tusschen de thans ontvangen opgaven en die over 1882 hebben dan ook alleen eenige waarde met opzicht tot Java en Madura. Voor de 22 gewesten aldaar wordt het totale zielental (buiten het personeel van leger en vloot) bij het einde van 1883 opgegeven als volgt:

Volwassenen en kinderen.	Europeanen en met hen gelijkgestelden.	Vreemde oosterlingen.	Inlanders.	Totalen.
Mannelijke personen . . .	20 601	121 998	9 936 984	10 079 583
Vrouwelijke „ . . .	16 163	103 396	10 430 960	10 550 519
Totalen op 31 Dec. 1883.	36 764	225 394	20 367 944	20 630 102
„ „ „ „ 1882.	35 535	224 639	19 994 999	20 255 173
Alzoo in 1883 meer . . .	1 229	755	372 945	374 929

Het werkelijke of bekende zielental der inlanders op Java en Madura was dus in 1883, ni ttegenstaande eene zoo aanstonds te bespreken vermindering met 32 771 zielen in Bantam, Batavia en Cheribon, over 't geheel 372 945 hooger dan in 1882, in welke vermeerdering alleen de residentie Madura deelt voor niet minder dan 218 024 zielen, doordien eene aldaar in 1883 gehouden nauwkeurige telling aan het licht heeft gebracht dat het bevolkingscijfer, inzonderheid in de afdelingen Bangkallan en Sampang, veel grooter was dan men vroeger meende. Slechts in Bantam, Batavia en Cheribon is in 1883, zooals gezegd, de inlandsche bevolking in aantal verminderd, hetgeen voor een deel hieraan te wijten is dat in Bantam ruim 21 000, in Batavia ruim 1700 inlanders tengevolge van de eruptie van Krakatau het leven verloren. De omstandigheid dat het aantal sterfgevallen dat der geboorten overtrof deed zich, behalve in de drie zooveen genoemde gewesten, ook nog (doch in geringere mate) voor in de Preanger Regentschappen en Krawang. Dat voor deze twee gewesten over 1883 niettemin een grooter aantal zielen is opgegeven dan over 1882, vindt zijne verklaring deels in de grootere volledigheid der verzamelde gegevens, deels in de versterking der bevolking door verhuizing uit andere gewesten. In al de hierboven niet genoemde residentien van Java en ook op Madura (verg. tabel n°. VIII van de aangehaalde bijlage A) was het aantal geboorten onder de inlanders grooter dan de sterfte.

B. Opperbeheer.

In de samenstelling van den Raad van Nederlandsch-Indië kwam sedert de in 't vorig verslag (blz. 2) reeds vermelde benoeming van den heer L. J. J. MICHELSEN tot lid in dat regeeringscollege (Koninklijk besluit dd. 1 Juli 1884 n°. 43) geen verandering. De heer J. A. DE GELDER, die kort na zijne benoeming tot raadslid belast werd met het ontwerpen van eene betere regeling omtrent het beheer en toezicht over 's lands burgerlijke openbare werken (verg. vorig verslag blz. 114), werd eenige maanden later ook betrokken in het voorbereiden van eene oplossing der gerezen vraagstukken nopens eene verplaatsing of hervorming der groote maritieme inrichtingen op Java. Hem werd namelijk het voorzitterschap opgedragen van eene door den Gouverneur-Generaal ingestelde commissie ad hoc, in het belang van welke opdracht de heer DE GELDER zich in den aanvang van 1885 voor korten tijd naar Soerabaja begaf. Bij gelegenheid van deze dienstreis werden tevens, ingevolge eene uitnoodiging van den Gouverneur-Generaal, de in uitvoering zijnde waterwerken in Demak en de werken tot behoud en verbetering van het vaarwater in Straat Madura door den heer DE GELDER opgenomen. (Over een en ander wordt nader gehandeld in de hoofdstukken **E** en **L** van dit verslag.)

In de organisatie van de Algemeene Secretarie te Batavia (de eigenlijke bureaux van den Gouverneur-Generaal) is met 1 Januari 1885 bezuiniging gebracht (Indisch Staatsblad 1884 n°. 213). De afdeling »Statistiek» ter Secretarie werd namelijk opgeheven, met overbrenging van sommige harer werkzaamheden naar de departementen van algemeen bestuur. Overigens werd eene vereenvoudigde werkwijze ingevoerd, waartoe gelegenheid is gevonden door, met benutting van bestaande gebouwen, een deel der Secretarie te Buitenzorg te vestigen, alzoo in de onmiddellijke nabijheid van den Gouverneur-Generaal, die in den regel daar ter plaatse verblijf houdt. Voorts is de bevoegdheid van den Gouverneur-Generaal om, binnen de grenzen der begrooting, de formatie van het personeel der Algemeene Secretarie beneden den rang van gouvernements-secretaris vast te stellen ook tot die betrekking uitgebreid.

C. Mededeelingen van staatkundigen en algemeen aard.

§ 1. Betrekkingen met het buitenland.

Evenals in vorige jaren bleef tusschen de Indische Regeering en de naburige Gouvernemen ten eene gewenschte verhouding bestaan.

Zoowel door het Koloniaal Bestuur in de Straits-Settle-